herpy

SKINKAR

African Five-lined Skink

Trachylepis quinquetaeniata

Trachylepis quinquetaeniata är en aktiv, dagaktiv skink från norra och centrala Afrika med glänsande, metalliska fjäll, ljusa längsgående ränder och en svans som hos unga djur och honor lyser elektriskt blå. Den solar sig på sten och lever av insekter. Den är snabb och skygg, så den lämpar sig bäst som utställningsdjur, inte för hantering.

Familj: Scincidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**20-25 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**4-5 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Klipplevande och marklevande**
Biotop	**Halvöken, savann och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**90 × 45 × 45 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-29 °C**
Värmeplats	**32-35 °C**
Temperatur, natt	**20-22 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma eller en hane med flera honor**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**12-15 mån.**
Kullstorlek	**3-10 ägg**
Kullar per år	**1-2**
Inkubation	**60-62 dagar** vid 27-29 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Trachylepis quinquetaeniata är en medelstor, smal skink med spetsig nos, korta, kraftiga ben och en lång, tunn svans. Fjällen är glänsande med en metallisk skiftning. Grundfärgen är oliv- till mörkbrun, ofta med små pärlvita fläckar och ljusa längsgående ränder från huvudet och bakåt. Sidorna är gulaktiga till beige och buken vitaktig. Strax bakom öronöppningen sitter några svarta fläckar.

Könen ser mycket olika ut. Hanen är ljus till mörkbrun med mörk strupe, en gul till orange rand från läppen och ner längs sidan och silverfärgade till ljusblå fläckar på strupen och sidorna. Honorna och de unga djuren är mörkbruna till svarta med gyllene ränder och en ljus till klarblå svans. Randteckningen kan bli otydlig hos gamla djur.

Arten blir vanligen 20-25 cm inklusive svans, och enstaka djur blir större. Honorna mäter i genomsnitt omkring 8 cm från nos till kloak. Livslängden är dåligt känd; det äldsta registrerade djuret i fångenskap blev knappt 5 år.

Arten beskrevs 1823 av Lichtenstein och stod tidigare i släktet *Mabuya*. Artnamnet *quinquetaeniata* betyder 'med fem band' och syftar på de ljusa ränderna som syns hos många djur. *Trachylepis margaritifera*, som tidigare räknades som underart, är i dag en egen art, och de två förväxlas ofta i handeln. Två till tre underarter räknas upp, men *T. q. scharica* räknas oftast in i huvudarten.

Den är snabb och vaksam och flyr vid minsta störning. Svans och hud är sköra, så djuret tas bara upp när det är nödvändigt. Med tålamod kan den vänjas vid att ta insekter från en pincett.

Utbredning och livsmiljö

Trachylepis quinquetaeniata har en stor utbredning i Afrika söder om Sahara, mest norr om ekvatorn, från Egypten och Eritrea i öster till Senegal och Elfenbenskusten i väster. Den finns bland annat i Egypten, Sudan, Sydsudan, Etiopien, Eritrea, Djibouti, Somalia, Kenya, Uganda, Tanzania, Demokratiska republiken Kongo, Centralafrikanska republiken, Tchad, Niger, Mali, Burkina Faso, Nigeria, Kamerun, Ghana, Togo, Benin, Guinea, Elfenbenskusten och Senegal. Förekomsten i Algeriet är osäker. Typlokalen ligger i Egypten och Nubien.

Arten har införts och etablerat sig i Florida, och det finns fynd från södra Kalifornien. Dessa bestånd hör inte till den naturliga utbredningen.

> **Naturlig utbredning:** Benin, Burkina Faso, Kamerun, Centralafrikanska republiken, Tchad, Kongo-Kinshasa, Côte d’Ivoire, Djibouti, Egypten, Eritrea, Etiopien, Ghana, Guinea, Kenya, Mali, Niger, Nigeria, Senegal, Somalia, Sydsudan, Sudan, Tanzania, Togo och Uganda.

LIVSMILJÖ

Trachylepis quinquetaeniata lever i savann, snår, öppen lövskog, klippterräng och gräsmark. Den är huvudsakligen marklevande, men sätter sig gärna på klippor och stenmurar och klättrar också i träd. Den använder även byggnader. Den finns från havsnivå och upp till omkring 2.200 m.

Djuret är dagaktivt, jagar aktivt och solar sig på morgontimmarna på sten och stammar. Aktiva djur har en kroppstemperatur på omkring 35 °C, och i en temperaturgradient väljer de omkring 36 °C. Födan är huvudsakligen leddjur som skalbaggar, myror, fjärilar, syrsor, gräshoppor, flugor, spindeldjur och termiter, ibland maskar och enstaka gånger små ödlor. Honorna äter också växtdelar, och frukt och frön kan ingå. Tätheten är omkring två djur per hektar.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

Skötsel

TERRARIET

Ett enskilt djur ska ha ett terrarium på minst 90 × 45 × 45 cm. Arten är snabb och mycket aktiv och använder all plats den får, så större är bättre. En avelsgrupp med en hane och två till tre honor kräver minst 120 × 60 × 60 cm. Hanar hålls inte tillsammans.

Bottnen ska gå att gräva i och hålla fukten. En blandning av 60 % matjord eller kokosfiber och 40 % sand i ett lager på minst 8 cm är lämplig, med ett lager rent, kemikaliefritt löv ovanpå. Bottensubstratet ska bytas helt var 3.-4. månad, och spillning och urinsyra tas bort dagligen. Håll den ena änden av bottnen fuktig och låt den andra sidan vara torr så att djuret kan välja.

Inred terrariet med många gömslen och en rörig struktur: korkrör, korkbark, ihåliga grenar, högar av sten, hyllor och en strukturerad bakvägg. Det ska finnas minst två gömslen, ett i varje ände. En stor, platt sten under värmelampan fungerar som solplats. Terrariet ska ha ett säkert lock, för arten hoppar och springer snabbt.

TEMPERATUR

Trachylepis quinquetaeniata är en solälskare. På dagen ska terrariet vara 24-29 °C och själva solplatsen 32-35 °C, mätt på ytan med en digital givare eller en IR-termometer. På natten släcks lamporna, och temperaturen får sjunka till 20-22 °C.

Använd en värmelampa på omkring 50 W i en armatur över den ena änden och en platt sten som underlag. Keramiska värmeelement, värmemattor och färgade lampor är inte tillräckligt bra för arten. Är solplatsen för varm, använd en dimmer eller en svagare lampa, och är den för sval, använd en kraftigare. Värmen samlas i den ena änden så att djuret kan välja.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Arten kräver en måttlig luftfuktighet på 60-80 %, lägre på dagen och högre på natten. Spraya terrariet en till två gånger dagligen, blanda i vatten i bottensubstratet och lägg ett gömsle med fuktig sphagnum i den ena änden så att djuret kan välja fuktigt eller torrt. Mät med en digital givare mitt i terrariet. God ventilation gör att bottensubstratet och lövet hinner torka mellan besprutningarna.

Ställ en liten, låg skål med rent vatten i terrariet så att djuret kan dricka och lägga sig i den. Byt vattnet dagligen och skrubba skålen varje vecka.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och behöver starkt, klart ljus och UVB. Arten solar sig i öppen, stenig terräng och hör efter levnadssätt till Ferguson-zon 3. Använd ett T5 HO-UVB-rör på 5-6 % i en reflektor på samma sida som värmelampan. Över nät ska solplatsen ligga omkring 18-23 cm under röret, och utan nät, med röret inne i terrariet, omkring 28-30 cm. Röret ska vara den ljusaste källan över solplatsen, och djuret ska också kunna dra sig undan ljuset. UVB tränger inte igenom glas och plast, så ett fönster ger ingen UVB och kan göra terrariet för varmt.

En kraftig LED eller ett T5-rör på 6.500 K över större delen av terrariet gör det ljust. Håll ljuset tänt 13 timmar på sommaren och 11 timmar på vintern. Byt UVB-röret var 12. månad.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Arten är insektsätare. Ge syrsor, kackerlackor (till exempel *Blaptica dubia*, *Shelfordella lateralis* och *Blaberus*), sidenspinnarlarver, små tobakssvärmarlarver, mjölmaskar, larver av soldatflugan och snäckor, så att kosten blir så varierad som möjligt. Ge varje dag så många insekter som djuret hinner äta på omkring fem minuter. Blir djuret fett, utfodra varannan dag. Bytesdjuren får högst vara lika breda som avståndet mellan djurets ögon.

Strö lätt över insekterna ett tillskott av kalk, D3 och vitaminer, och hoppa ibland över ett tillfälle. Mata insekterna med näringsrik föda innan de ges. En liten skål med friskt vatten ska alltid stå framme.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Trachylepis quinquetaeniata är snabb, nervös och vaksam och är ett djur att titta på. Den flyr, tappar svansen och stressas av upprepad hantering. Ge ett nytt djur ett par veckors lugn och vänj det sedan vid att ta insekter från en pincett.

Djuren är ensamlevare. Hanarna är aggressiva mot varandra, och könen hålls bara ihop när de ska föröka sig. En hane kan hållas tillsammans med två till tre honor i ett stort terrarium, men det ska finnas många gömslen och flyktvägar, och djuren ska följas noga. Terrariet ska ha lock.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Djuren är könsmogna efter omkring 12-15 månader, och honorna föder upp ungar första gången vid omkring 15 månader. Hanarna är lätta att känna igen på den mörka strupen, den gula till orange sidoranden och de silverfärgade till ljusblå fläckarna. Honorna och de unga djuren har gyllene ränder och en blå svans. Vid parning ska honan vara välutvecklad, i god hull och inte nyss ha lagt ägg utan en viloperiod.

PARNING

Hanarna kan vara hårda vid parningen, så terrariet ska ha många gömslen och flyktvägar för honorna. En avelsgrupp består av en hane och två till tre honor. Någon särskild vintervila hos arten i fångenskap är inte dokumenterad, men aveln följer säsongen, när dagarna blir längre och varmare, och honorna lägger under sommarhalvåret. Håll honorna i god hull med daglig utfodring och kalktillskott.

Läs mer: Vintervila och årstider

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger 3-10 ägg åt gången, i genomsnitt omkring fem, och kan lägga två gånger under en säsong. Honan kan stanna kvar och vakta äggen. Ge honan en äggläggningslåda på minst 20 × 15 cm med ett djupt lager fuktig sand och matjord eller sphagnum, täckt av en korkbark, och håll bottensubstratet fuktigt. Dräktiga honor behöver extra kalk.

INKUBATION

Äggen tas försiktigt upp och läggs halvt nedgrävda i lätt fuktig vermikulit eller perlit i en lätt ventilerad behållare, utan att vändas. Substratet ska vara fuktigt, men inte blött. Äggen kläcks efter omkring 61-62 dagar. Ruvningstemperaturen är inte dokumenterad för arten; 27-29 °C är en uppskattning som passar klimatet i utbredningsområdet. Insjunkna ägg är oftast uttorkade, och ägg som svettas är döda eller på väg att dö.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna mäter omkring 3 cm från nos till kloak vid kläckningen. Håll dem enskilt eller i små grupper av samma storlek i ett terrarium med jordbotten, många gömslen och en varm solplats. Ge daglig föda av små syrsor, bananflugor och små kackerlackor, överströdda med kalk och vitaminer. Ge samma UVB och värme som till de vuxna, och separera ungarna om några håller de andra borta från födan.

Hälsa och vanliga misstag

Det är bara få sjukdomar som är särskilda för arten. Vanliga problem och förebyggande åtgärder:

- Benskörhet (MBD) vid brist på UVB eller kalk och D3. Använd UVB-rör och byt det var 12. månad.
- Parasiter hos vildfångade djur och nyinköpta djur. Håll nya djur i karantän och låt veterinären undersöka ett avföringsprov för mask och encelliga parasiter.
- Uttorkning vid för låg luftfuktighet. Ge alltid ett fuktigt gömsle.
- Tappad svans vid skrämsel eller hårdhänt hantering. Svansen växer inte ut igen till full längd.
- Stress och för lite utrymme. Djur som hela tiden springer längs glaset behöver fler gömslen eller mer plats.
- Fetma hos vuxna djur som får för mycket föda.

Ett friskt djur är pigg, har klara ögon, fyllig svans och inga sår. Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret går ner i vikt, inte äter, har svullnader eller sitter slött.

Läs mer: Karantän och hygien Läs mer: Vanliga sjukdomar och tecken på sjukdom Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.